

Het tellen van de dagen

Fernando Aramburu

Het tellen van de dagen

Vertaald uit het Spaans
door Hendrik Hutter

De vertaler ontving voor deze vertaling een
projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Deze uitgave kwam mede tot stand door een
bijdrage van Acción Cultural Española, AC/E

AC/E
ACCIÓN CULTURAL
ESPAÑOLA

Oorspronkelijke titel *Los vencedos*. Tusquets Editores, S.A., Barcelona
© 2021 Fernando Aramburu
© 2023 Nederlandse vertaling Hendrik Hutter / Uitgeverij Wereldbibliotheek
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp Agustín Escudero
Omslagbewerking Nico Richter
Omslagbeelden: straat © Julia Davila-Lampe / Getty Images;
man met hond © A. Ivashchenko / Shutterstock
Foto auteur © Iván Giménez / Tusquets Editores 2017

NUR 302

ISBN 978 90 284 5216 9

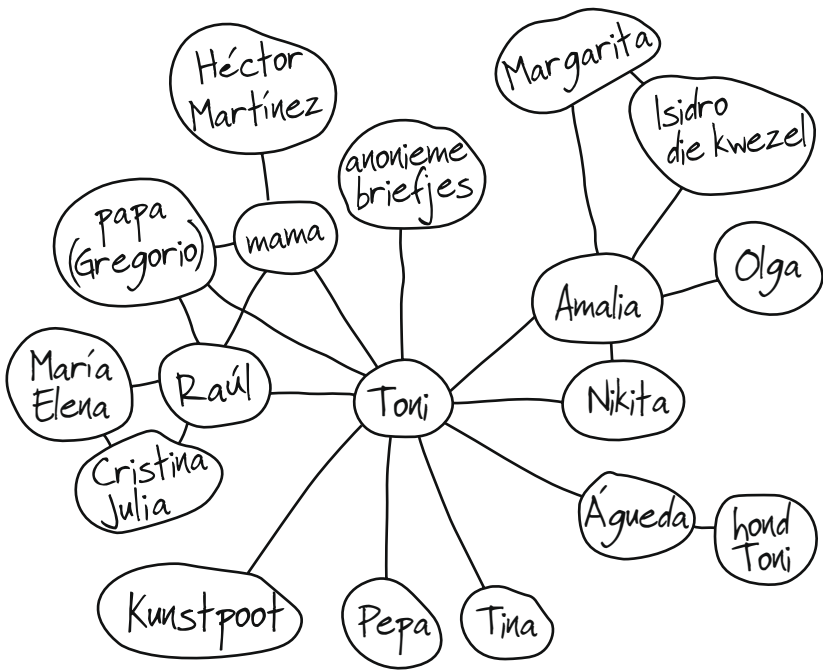
www.wereldbibliotheek.nl

Inhoud

Augustus	11
September	61
Oktober	111
November	167
December	215
Januari	265
Februari	317
Maart	369
April	421
Mei	475
Juni	527
Juli	579
Zes dagen later	635

Voor die knapperd

AUGUSTUS

Er komt een dag waarop je, hoe hardleers je ook bent, bepaalde dingen begint door te krijgen. Bij mij gebeurde dat halverwege de puberteit, misschien wat later, want ik was een jongen die zich maar langzaam en volgens Amalia onvolledig ontwikkelde.

Op de aanvankelijke verbazing volgde de teleurstelling, en sindsdien is het leven eigenlijk één grote vernedering geweest. Er waren tijden waarin ik mezelf identificeerde met slakken. Dat zeg ik niet omdat ze lelijk en slijmerig zijn of omdat ik vandaag een slechte dag heb, maar vanwege de manier waarop die beesten zich verplaatsen en vanwege het trage en monotone leven dat ze leiden.

Ik zal er niet lang meer zijn. Nog één jaar. Waarom één jaar? Geen idee. Maar dat is mijn uiterste grens. Op de toppen van haar haat verweet Amalia me steevast dat ik nooit volwassen ben geworden. Wraakzuchtige vrouwen slingeren je vaker dat soort beledigingen naar het hoofd. Mijn moeder had ook een hekel aan mijn vader, al kan ik dat wel begrijpen. Hij had ook een hekel aan zichzelf, vandaar zijn neiging om geweld te gebruiken. Die twee hebben mij en mijn broer echt een lekker voorbeeld gegeven! Ze voeden ons hopeloos op, maken ons kapot vanbinnen en verwachten vervolgens dat we verstandig, dankbaar en liefdevol zijn en dat we tot volle wasdom komen.

Ik hou niet van het leven. Misschien is het echt zo mooi als sommige dichters en zangers beweren, maar ik hou er niet van. Steek bij mij niet de loftrumpet over muziek, zonsondergangen en de strepen van de tijger. Flikker op met al die tierelantijnen. Ik vind het leven een perverse uitvinding, slecht bedacht en nog slechter uitgevoerd. En ik zou graag willen dat God bestond, om hem ter verantwoording te kunnen roepen. Om hem recht in het gezicht te zeggen dat het gewoon een prutser is. Hij moet haast wel een ouwe viezerik zijn, iemand die vanaf de kosmische hoogten toekijkt hoe de verschillende soorten paren en elkaar bevechten en opvreten. Zijn enige excuus is dat hij niet

bestaat. Maar dat wil niet zeggen dat ik hem vergeef.

Als kind hield ik wel van het leven. Heel veel zelfs, al besepte ik dat toen nog niet. 's Avonds, wanneer ik eenmaal in bed lag, kuste mama me op mijn oogleden alvorens de lamp uit te doen. Het meest hield ik nog van haar geur. Mijn vader rook niet lekker. Hij stonk niet of zo, maar zelfs wanneer hij een luchtje ophad, verspreidde hij een geur die een instinctieve afkeer bij mij opriep. Op een dag (ik zal een jaar of zeven zijn geweest) zaten we in de keuken terwijl mijn moeder op bed lag vanwege een van haar migraineaanvallen, en omdat ik weigerde mijn tanden in een lap lever te zetten en al moest kokhalzen als ik er alleen maar naar keek, haalde hij woedend zijn enorme penis tevoorschijn en zei tegen mij: 'Als je op een dag net zo'n grote wilt hebben, moet je een heleboel lever eten, dus begin maar met dit stuk.' Ik weet niet of hij dat ook weleens bij mijn broertje heeft gedaan. Mijn broertje werd bij ons thuis meer verwend dan ik. Blijkbaar hadden mijn ouders het idee dat hij niet zo sterk was. Maar volgens hem was ik juist het lievelingetje.

Toen ik ouder werd, begon ik het leven minder leuk te vinden, al vond ik het nog steeds leuk. Maar nu vind ik het helemaal niet leuk meer, en ik ben niet van zins om Moeder Natuur te laten beslissen over het moment waarop ik de geleende atomen terug dien te geven. Ik heb me voorgenomen om over een jaar zelfmoord te plegen. En ik heb zelfs een datum geprikt: woensdag 31 juli aan het eind van de avond. Dat is de termijn die ik mezelf geef om mijn zaken te regelen en om erachter te komen waarom ik niet verder wil leven. Ik hoop dat ik vasthoud aan mijn beslissing. Vooralsnog ben ik dat wel van plan.

Er waren periodes waarin ik een man wilde worden die voor een ideaal streed, maar dat is me niet gelukt. En echte liefde heb ik ook nooit gekend. Ik was er wel handig in om net te doen alsof ik van iemand hield, soms uit medelijden en soms voor een paar vriendelijke woorden, een beetje gezelschap of een orgasme, iets wat anderen volgens mij ook deden en doen. Het is mogelijk dat mijn vader met dat gezanik over die lever liet zien dat hij van me hield. Het probleem is echter dat ik dat soort dingen niet begrijp omdat ik ze niet zie, ook al gebeuren ze vlak voor mijn neus, en omdat ik niet zo hou van liefde die je door de strot wordt geduwd. Ben ik een triest persoon, zoals Amalia maar bleef herhalen? Maar wie is dat niet? Het punt is dat ik mezelf niet accepteer zoals ik ben. Het zal me geen verdriet doen om deze wereld te verlaten. Ik heb nog steeds een redelijk knap gezicht, ondanks mijn vierenvijftig jaren,

en een paar goede eigenschappen waar ik verder niks mee heb gedaan. Ik ben gezond, verdien genoeg en weet mijn kalmte te bewaren. Misschien had ik gewoon een oorlog nodig, net als papa. Papa bevredigde het onvervulde verlangen om te vechten door geweld te gebruiken tegen de mensen om hem heen, met alle negatieve gevolgen voor hem en zijn leven van dien. Nog zo'n triest persoon.

2

We waren met z'n vieren op zomervakantie in een dorpje aan de Costa Blanca. Papa, die was mislukt als schrijver, als sporter en als intellectueel, verdiende zijn brood door colleges te geven aan de universiteit. Mama, die niet financieel afhankelijk wilde zijn van haar man, werkte op het postkantoor. Wat geld betreft ging het ons zo goed als het een Spaans gezin uit de middenklasse maar gaan kon. We hadden een eerstehands Seat 124, een blauwe, Raulito en ik zaten op een particuliere school, en in augustus verbleven we in een huurappartement met terras en gemeenschappelijk zwembad niet ver van het strand. Ik zou haast zeggen dat we alles hadden wat je nodig hebt om redelijk gelukkig te zijn. En op die leeftijd, veertien jaar, dacht ik ook dat we dat waren.

In september moest ik nog een vak overdoen. Mama kreunde verwijtend toen ze mijn rapport zag en kreeg meteen migraine, en papa, die altijd wat primitiever reageerde, gaf me een oorvijs, noemde me een ezel en ging vervolgens weer de krant lezen. Maar in weerwil van dit soort dingen bleef ik mijn leven aangenaam vinden. En als kind wilde ik later ook vader worden, om mijn eigen kinderen te kunnen slaan. Al op zeer jonge leeftijd beschouwde ik dat als een adequaat opvoedkundig middel. Maar uiteindelijk was ik bij Nikita niet eens in staat om mijn stem te verheffen, en je ziet wat er van die jongen terecht is gekomen.

Tijdens de vakantie waar ik het vanavond over heb, die zomer dat ik een of ander vak niet had gehaald, was ik getuige van een gebeurtenis die ervoor zorgde dat er bij mij een rood lampje ging branden. Na terugkomst van een middagje midgetgolfen deed ik bij Raulito een hagedis in zijn nek. Gewoon een kwajongensstreek. Hij schrok. Voor hem was het niet eenvoudig om mij als broer te hebben. Toen we allebei inmiddels volwassen waren, zei hij op een dag, aan het eind van een familiefeestje, dat ik zijn jeugd had verpest. Ik keek hem glazig aan. Wat moest ik doen? Ik koos voor de makkelijkste weg en zei dat het me speet. 'Daar is het nu

een beetje laat voor,' antwoordde hij, verteerd door een langgekoesterde haat.

Toen hij de hagedis in zijn rug voelde, sprong Raulito heel komisch op, precies zoals ik gehoopt had. Maar hij verloor zijn evenwicht en viel op een aarden wal vol stenen langs een citroenboomgaard. Hij stond op alsof er niets aan de hand was, maar na het zien van het bloed op zijn knieën begon hij keihard te janken. Ik zei dat hij op moest houden. Snapte hij soms niet dat hij me anders in de problemen bracht? Mama hoorde het gegil vanuit het appartement en kwam geschrokken naar buiten. Papa liep rustig achter haar aan, vermoedelijk geïrriteerd omdat een stupide gezinsakkiefetje hem had gestoord bij het lezen, de siësta of wat dan ook. Mama zag het bloed en gaf me zonder iets te vragen een klap in het gezicht. En papa deed dat ook, maar ogenschijnlijk met tegenzin. In de regel was mama een stuk feller wanneer ze ons sloeg, maar toch deden haar klappen minder pijn. Ze brachten Raulito naar de Rode Kruispost aan de boulevard. Een uur later was hij weer terug in het appartement met een pleister op beide knieën en een smoel vol ijs. En dan later zeggen dat hij niet het lievelingetje was.

Voor straf moest ik zonder eten naar bed. Zij zaten met z'n drieën in stilte aan tafel en prikten hun vork in grote schijven tomaat met olijfolie en zout, en ik zat boven aan de wenteltrap heimelijk toe te kijken met mijn pyjama al aan. Ik wilde mijn broertje een teken geven dat hij later iets te eten voor me mee moest nemen, maar die dombo zag me niet. Op het fornuis stond een dampende pan soep. Mama schepte op voor Raulito. Mijn broertje boog zijn hoofd naar voren om de stoom op te snuiven die van het bord kwam. Vanuit mijn schuilplaats viel ik bijkans flauw van de honger en de jaloezie. Mama liep opnieuw naar de pan, ditmaal met het bord van papa, maar toen dat vol was, spuugde ze er stiekem in. Spugen is niet het juiste woord. Wat ze deed, was een sliertje slijm in het bord laten vallen. Het sliertje bleef even aan haar mond hangen tot het knapte. Ze roerde vervolgens met de pollepel door de soep en zette het bord vóór papa op tafel. Op mijn plekje boven aan de trap kreeg ik de neiging om hem te waarschuwen, maar ik besepte dat ik eerst moest begrijpen wat er gebeurde. Mijn ouders maakten vaak ruzie. Hadden ze soms ruziegemaakt en zeiden ze daarom niets tegen elkaar? Ik vroeg me af of mijn moeder ook weleens gespuugd had in mijn eten. Misschien was mama's kwijl gewoon voedzaam. Maar waarom had ze dan niets in Raulito's bord laten vallen? Waarom gaf ze het niet aan dat arme engeltje? Of misschien was stiekem in de soep van je

man spugen wel een oude gewoonte die zij als kind had afgekeken van haar eigen moeder of van een of andere tante.

3

Maar als ik op het beslissende moment geen slappe knieën krijg, wat gebeurt er dan met Pepa? Kunstpoot kan ik niet met haar opzadelen, want die doet al genoeg door haar af en toe een nachtje bij hem te laten logeren. Gelukkig heb ik mezelf een jaar gegeven om dit soort belangrijke zaken te regelen. Pepa is nu dertien. Men zegt dat je dat met zeven moet vermenigvuldigen voor de leeftijd in mensenjaren, al hebben niet alle hondenrassen dezelfde levensverwachting. Als Pepa een dame was geweest, zou ze nu in de negentig zijn. Maar bejaarden van die leeftijd mochten willen dat ze net zo vrolijk konden rondhuppelen. Eigenlijk is ze van Nikita. Dus een paar uur voordat ik er een eind aan maak, zou ik haar kunnen vastbinden aan de deur van het kraakpand waar hij in woont. Op dit moment kan ik geen andere oplossing bedenken.

Amalia was er altijd fel tegen geweest om een huisdier te nemen. We hadden er dan ook nooit een gehad. Toen het idee van een hond werd geopperd, kwam ze met het ene bezwaar na het andere. Honden zijn vies, hebben continu aandacht nodig, krijgen allerlei parasieten, kosten veel geld, worden ziek, vechten met andere honden, maken herrie, bijten, piesen, schijten en stinken. En je raakt aan ze gehecht, dus als ze doodgaan, doet je dat veel verdriet. Maar ik vond Amalia niet al te fijngevoelig toen ze berekende wat een spuitje wel niet zou kosten.

Aanvankelijk was ik zelf ook niet voor het idee om een hond in huis te nemen. Onze zoon gaf echter niet op en kwam met het argument dat zijn beste vriend op school er wel een van zijn ouders had gekregen. Ik begon te merken dat Nikita harder aandrong wanneer hij alleen met me was. Toen begreep ik dat hij me achter de rug van zijn onverzettelijke moeder voor zijn zaak probeerde te winnen. Het was duidelijk dat hij mij beschouwde als het zwakke of toegankelijkste lid van het gezinsbestuur. Dat zei hij niet met zo veel woorden, maar het kostte me weinig moeite om zijn gedachten te raden. Dat stoorde me totaal niet, ik vond het juist vertederend. In wezen voelde hij geen minachting voor zijn vader, maar een soort verwantschap. Als broeders in zwakte konden we de doelen die we ons stelden alleen bereiken indien we het dominante vrouwtje met vereende krachten tegemoet traden. En dat deden we

uiteraard. Vanaf een bepaald moment was ik degene die nog het meest verlangde naar een hond in huis. Om dat voor elkaar te krijgen maakte ik gebruik van de trucjes van een analytisch, didactisch en geleerd man. Maar ik faalde. Ik vroeg advies aan Marta Gutiérrez, de enige persoon op de school die mij voldoende vertrouwen inboezemde voor een gesprek over privéaangelegenheden. Of ze een manier wist, vroeg ik haar, om een onbuigzame vrouw ertoe te brengen haar verzet in een slepende gezinskwestie op te geven. Ze wilde weten of ik het over mijn eigen vrouw had. ‘Nee, over vrouwen in het algemeen.’ ‘Vrouwen in het algemeen bestaan niet.’ ‘Oké, het gaat om de mijne.’ En ik vertelde haar over de hond en beschreef in grote lijnen hoe Amalia in elkaar zat. Ze raadde me aan om haar te bespelen met behulp van emotionele intelligentie, waarop ik zei dat haar woorden Chinees voor me waren. Ik hoefde er alleen maar voor te zorgen, antwoordde ze, dat Amalia een slecht geweten kreeg. Maar hoe dan? Mijn zoon en ik moesten de indruk wekken dat we verdrietig en ongelukkig waren en dat dat haar schuld was. Misschien ging ze zich onprettig voelen en zelfs twijfelen of ze niet onredelijk was en dan bestond de kans dat ze ten slotte toegaf, al was het maar om de lieve vrede te bewaren. Volgens Marta Gutiérrez werkte deze strategie niet in alle gevallen, maar je kon het altijd proberen.

Het werkte echter prima, al moesten we wel een serie regels en voorwaarden accepteren van Amalia, die bovendien verklaarde dat ze er niet over peinsde om voor dat beest te zorgen. Ze zou er niet mee gaan wandelen en het niet te eten geven, ze zou helemaal niets doen. En om te bewijzen dat ze het meende, liet ze het dier op de eerste dag niet bij haar in de buurt komen. Het jonge hondje begreep de afwerende gebaren echter niet en bleef maar met kwispelende staart tegen haar benen opspringen om Amalia haar vriendschap aan te bieden. ‘Waar wacht je op om haar te aaien?’ vroeg ik Amalia. Ze wees ergens naar en antwoordde: ‘Waar wacht je op om dit schoon te maken?’ Het hondje had op het tapijt geplast. Ik zorgde ervoor, eerst met water en een doek, vervolgens met de haardroger, dat er geen vlek achterbleef. En ook geen geur. De urine van puppy’s ruik je nauwelijks. Amalia vertrouwde het niet en ging op haar knieën zitten om het te controleren. Ze maakte zich vrolijk over de namen die Nikita en ik verzonnen. Toen daagden we haar uit: ‘Nou, bedenk jij er dan een.’ ‘Pepa,’ zei ze kortweg. ‘Pepa, waarom Pepa?’ ‘Daarom.’ En dat was de naam die we haar gaven.

Het eerste anonieme briefje dat ik in de brievenbus aantrof, was handgeschreven, met de hele tekst in hoofdletters. Dat is vast het werk van een of andere pietluttige buurman, dacht ik. En ik had niet kunnen bevroeden dat ik daarna nog bijna twaalf jaar lang dergelijke briefjes zou krijgen. Ik maakte er een propje van, en toen ik aan het eind van de middag de deur uitging, gooide ik het in een plas. Het enige wat ik me ervan herinner, is dat het een vermaning bevatte van een paar regels omdat ik de keutels van het hondje niet had opgeraapt. In een van de zinnnetjes stond het woord ‘smeerlap’. Ik heb altijd minstens twee zakjes bij me, maar ik geef toe dat het in het begin weleens voorkwam (later niet meer) dat ik Pepa’s uitwerpselen liet liggen op de plek waar ze terecht waren gekomen omdat ik liep te mijmeren of dacht aan de lessen die ik de volgende dag moest geven of omdat ik gewoon te lui was om te bukken en zeker wist dat niemand me zag. Het is mogelijk dat het naam- en datumloze briefje bestemd was voor Nikita, die ook zo nu en dan met de hond ging wandelen. Amalia heb ik er niets over verteld.

Ik weet niet waarom we aan het begin van de jaren zeventig met z’n vieren naar Parijs gingen en niet naar Segovia of Toledo of een andere plek dichterbij waar de mensen zich in onze taal uitdrukken. Mama sprak geen woord Frans en papa kon alleen maar wat brabbelen. Misschien gingen we er wel heen om indruk te maken op de burens of om onze verwanten te laten zien dat we een harmonieus en gelukkig gezin vormden.

Er was een rivier. Ik weet niet zeker of ik destijds wist hoe die heette, maar wat maakt het uit. Evenmin zou ik kunnen zeggen over welke brug we wandelden of waar we heen gingen. Maar wat ik niet ben vergeten is dat ik een klein stukje achterop was geraakt. Voor me liepen mama en papa met Raulito tussen hen in. Ze hielden hem bij de hand en hij leek ze met elkaar te verbinden. Ik kreeg het gevoel dat ze meer van hem hielden dan van mij. Erger nog: dat ze wel van hem hielden, maar niet van mij, dat ze zich om hem bekommerden en mij aan mijn lot overlieten. Ik kon op elk moment worden overreden door een auto of motor, maar zij zouden dat niet merken en gewoon verder lopen. Het idee dat ze niet in me geïnteresseerd waren, deed me pijn. En toen zag ik de ge-

makkelijk te beklimmen brugleuning en beneden het troebele en kalme water van de rivier waarin de middagzon werd weerspiegeld. Het geluid van de klap herinner ik me nog goed en ook mijn verbazing over de plotselinge kou. Tijdens mijn val hoorde ik een vrouw gillen.

Nog voordat er water in mijn mond kwam, trokken een paar sterke handen me naar de oppervlakte. Papa verloor zijn schoenen in de rivier. In de jaren daarna vertelde hij vaak trots over wat hij beschouwde als de grootste heldendaad van zijn leven. En eigenlijk vond hij het geweldig dat zijn polshorloge kapot was gegaan, een kennelijk kostbaar klokje dat hij van zijn vader had geërfd. Daar mocht hij graag over opscheppen. Toen hij moest kiezen tussen het horloge en zijn zoon, had hij geen seconde gearzeld.

Mama noch papa gaf me op mijn kop. En mama was zo emotioneel en zo dankbaar dat ze papa omhelsde en overlaadde met kusjes, hoewel hij van top tot teen doorweekt was en er allemaal mensen om ons heen stonden op het pad langs de rivier. Papa vond het leuk om de grap te maken dat ik tweemaal was geboren. De eerste keer had mama me het leven geschonken, de tweede keer hij.

Ik weet nog dat papa's zwarte portefeuille, zijn paspoort, een aantal frankbiljetten en wat andere spullen op de hotelkamer lagen te drogen. 's Avonds vierden we in een restaurant dat ik niet verdrongen was en maakte papa in zijn eentje een hele fles wijn soldaat. Hij had op een zeker moment een paarse vlek op zijn overhemd, maar kennelijk vond mama het ditmaal niet nodig om daar iets van te zeggen.

6

Gisteren ben ik naar mama gegaan. Zoals gewoonlijk keek ik eerst of de auto van Raúl op de parkeerplaats stond. Als hij er is, ga ik namelijk niet naar binnen. Onder andere omstandigheden heb ik er geen problemen mee om met hem te praten, maar wanneer ik bij mama op bezoek ga, wil ik haar helemaal voor mij alleen. Als er niets tussen komt, ga ik eenmaal per week naar het bejaardenhuis, maar de laatste tijd ben ik een beetje in gebreke gebleven, moet ik bekennen. Het is belangrijk om te controleren of mama goed behandeld wordt. Voorlopig hebben we niets te klagen. Ik vraag regelmatig naar haar gezondheidstoestand en laat het personeel van het tehuis merken dat ik de kamer inspecteer en in de kast snuffel met haar bezittingen. Raúl doet hetzelfde. Het was zijn